

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અદા

વિરુદ્ધ

મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય

સપ્ટેમ્બર ૨૮, ૨૦૦૧

[માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઉમેશ સી. બેનર્જી અને કે. જી. બાલકૃષ્ણન],

દંડ સંહિતા ૧૮૬૦:કલમ ૩૦૨ અને ૩૦૪ ભાગ ૨.

હત્યા-લોકોના બે જૂથો વચ્ચે અચાનક ઝપાઝપી-આરોપીઓએ મૃતકને લાઠીથી માર માર્યો-ટ્રાયલ કોર્ટે એસ.૩૦૨ હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યા- હાઈકોર્ટ દ્વારા દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો અને સજાની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી-ધરપકડની યોગ્યતા, આરોપીનો મૃતકના મૃત્યુનું કારણ બનવાનો કોઈ ઇરાદાપૂર્વકનો ઇરાદો નહોતો-તેથી, એસ.૩૦૨ હેઠળનો ગુનો બન્યો નથી-એસ.૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો.

અપીલકર્તા-આરોપીને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ની કલમ ૩૦૭ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો. હાઈકોર્ટ દ્વારા દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો અને સજાની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી. આથી આ અપીલ કરવામાં આવી છે.

ફરિયાદી પક્ષના જણાવ્યા અનુસાર મૃતક અને અન્ય કેટલાક લોકો આરોપીના ઘરની નજીકના સ્થળે આવ્યા હતા અને ત્યાં ઝઘડો થયો હતો. ફરિયાદી પક્ષનો આગળનો કેસ એ છે કે આરોપીએ મૃતકના માથા પર લાઠીથી ૨-૩ વાર કચા હતા. મૃતક જમીન પર પડી ગયો હતો અને બાદમાં હોસ્પિટલમાં તેનું મોત થયું હતું. અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે ઠરાવેલ કે

૧. મૃતક સામે અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલા હુમલાની વિગતોનો ઉલ્લેખ કરવામાં ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧ની નિષ્ફળતાને ધ્યાનમાં રાખીને અને એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે સમગ્ર ઘટના લોકોના બે જૂથો વચ્ચેના ઝઘડાને પગલે બની હતી અને અપીલકર્તાનો મૃતકને જાનથી મારી નાખવાનો કોઈ ઇરાદાપૂર્વકનો ઇરાદો નહોતો, અપીલકર્તા સામે દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ ગુનો કરવામાં આવ્યો ન હતો. આ ઘટના બે જૂથો વચ્ચેના અચાનક ઝઘડાનું પરિણામ હતી અને તે ઝપાઝપીમાં અપીલકર્તાએ લાઠીનો ઉપયોગ કર્યો હોવો જોઈએ, જેના કારણે મૃતકને ઈજા થઈ હતી, જે આખરે તેના મૃત્યુમાં પરિણમી હતી. તે પૃષ્ઠભૂમિમાં એવું માનવું મુશ્કેલ છે કે અપીલકર્તાએ હત્યાનો ગુનો કર્યો છે. આ ગુનો માત્ર દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ની કલમ ૩૦૪ ભાગ ૨ હેઠળ આવશે.[૪૦૬-એ-બી]

ફોજદારી અપીલ અધિકારક્ષેત્ર: ફોજદારી અપીલ નંબર ૫૩૨/૨૦૦૦

મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટના ૧૯૮૯ની ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૪૭૩ ના તારીખ ૨૮.૧.૯૯ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.

અપીલકર્તા વતી વાચ. પી. સિંઘ, સી. સિદ્ધાર્થ અને મુકેશ કુમાર શર્મા.

પ્રતિવાદી વતી આલોક બચાવલ, સુશ્રી વિભા મખીજા દત્તા, ઉમા નાથ સિંહ માટે સુશ્રી ભરત ત્યાગી.

કોર્ટનો ચુકાદો કે. જી. બાલકૃષ્ણન, ન્યાયમૂર્તિ. દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

રૂપલાલના પુત્ર અપીલકર્તા અદ્દા ને પ્રથમ એડિશનલ કોર્ટ ઓફ સેશન્સ, મંડલા [મધ્ય પ્રદેશ] દ્વારા અન્ય ચાર લોકો સાથે આઈ. પી. સી. ની કલમ 302, ૧૪૯ સાથે વાંચી શકાય તેવા ગુના માટે સજા કરવામાં આવી હતી. સેશન્સ કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો હતો કે ફરિયાદી પક્ષે આક્ષેપ કર્યો હતો તેમ કોઈ ગેરકાયદેસર સભા થઈ ન હતી અને અપીલકર્તાને શેર સિંહ નામના વ્યક્તિના મૃત્યુનું કારણ બનવા બદલ કલમ 302 હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે દોષી ઠેરવવામાં આવ્યો હતો. અન્ય બે આરોપી રૂપલાલ અને બુદ્ધુલાલને આઈપીસીની કલમ 3૨૪ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે દોષી ઠેરવવામાં આવ્યા હતા. આરોપીઓની દોષિતતા અને સજાને હાઈકોર્ટ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું.

આ ઘટના ૧૯.૭.૧૯૮૬ના રોજ લગભગ રાત્રે ૯ વાગ્યે બની હતી. ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી ૧ જુગલ કિશોર, ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૩ મિશ્રિદાસ સાથે, નજીકના ફ્લોરમીલથી પરત ફરી રહ્યો હતો અને તેઓએ આરોપી બુદ્ધુલાલને ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૪, પંચમ સાથે શાબ્દિક તકરાર કરતા જોયો. જુગલ કિશોરે દરમિયાનગીરી કરી અને તેમને ઝઘડાથી રોકવાનો પ્રયાસ કર્યો. તે સમયે બુદ્ધુલાલના પિતા રૂપલાલ ત્યાં આવ્યા હતા અને પોતાના પુત્રને

પોતાના ઘરે લઈ ગયા હતા. પરંતુ તેમના ઘરે પહોંચ્યા પછી, બુદ્ધુલાલ અને રૂપલાલે ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧, જુગલ કિશોરને અપસબ્બો કહેવાનું શરૂ કર્યું. આ સાંભળીને મૃતક શેર સિંહ, ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૨ ગુલાબ અને અન્ય કેટલાક લોકો ઘટના સ્થળે આવ્યા હતા અને ત્યાં ઝઘડો થયો હતો. એવો આક્ષેપ કરવામાં આવે છે કે જ્યારે બુદ્ધુલાલ કુહાડીથી સજ્જ હતો, ત્યારે રૂપલાલ બિયુઆથી સજ્જ હતો અને અદ્ધા પાસે લાઠી હતી. ફરિયાદી પક્ષનો કેસ છે કે રૂપલાલે ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧ જુગલ કિશોરને ઈજા પહોંચાડી હતી અને બુદ્ધુલાલે ગુલાબના હાથ પર પ્રહાર કર્યો હતો. ફરિયાદી પક્ષનો કેસ છે કે અધાએ મૃતક શેર સિંહના માથા અને છાતી પર ૨-૩ વાર કર્યા હતા. મૃતક શેરસિંહ જમીન પર પડી ગયો. તેને નજીકની હોસ્પિટલમાં લઈ જવામાં આવ્યો હતો જ્યાં તેને મૃત જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.

બીજા દિવસે સવારે લગભગ ૯.૨૦ વાગ્યે ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧ જુગલ કિશોરે પોલીસ સમક્ષ એફ. આઈ. નિવેદન આપ્યું હતું અને નૈનપુર પોલીસ સ્ટેશનના સબ-ઇન્સ્પેક્ટર, ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૬એ તપાસ હાથ ધરી હતી. તેમણે મૃતકના મૃતદેહની તપાસ હાથ ધરી હતી અને ત્યારબાદ મૃતદેહને પોસ્ટમોર્ટમ માટે મોકલવામાં આવ્યો હતો. ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૮એ પોસ્ટમોર્ટમ કર્યું હતું અને જાણવા મળ્યું હતું કે મૃતકની છાતીની ડાબી બાજુની ૭મી અને ૮મી પાંસળી તૂટી ગઈ હતી. ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૮ એ નિવેદન આપ્યું કે માથું અને પાંસળી પરની ઈજાઓ પીડિતના મૃત્યુનું કારણ બનવા માટે પ્રકૃતિના સામાન્ય માર્ગમાં પૂરતી હતી.

અમે બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોની દલીલ સાંભળી. અપીલકર્તાના વકીલે દલીલ કરી હતી કે ફરિયાદી પક્ષનો કેસ સાચો નથી અને ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧ જુગલ કિશોર, મૃતક

શેર સિંહ, ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૨ ગુલાબ અને અન્ય લોકો આવ્યા હતા અને આરોપી પર હુમલો કર્યો હતો. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ઘટના દરમિયાન આરોપી રૂપલાલ અને અન્યને ઈજાઓ થઈ હતી. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ફરિયાદી પક્ષ એ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો કે અપીલકર્તા અદલાએ મૃતક શેર સિંહને ગંભીર ઈજાઓ પહોંચાડી હતી. આપણને ઉપરોક્ત વિવાદમાં અમુક બળ મળે છે.

ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧ જુગલ કિશોરના જણાવ્યા અનુસાર, જ્યારે તેઓ ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૩ મિશ્રીદાસ સાથે આવી રહ્યા હતા, ત્યારે તેમણે બુદ્ધિલાલ અને ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૪ પંચમને ઝઘડતા જોયા હતા. તેણે ઝઘડામાં દખલ કરી અને તેમને દૂર મોકલવાનો પ્રયાસ કર્યો. ત્યાં સુધીમાં પ્રથમ આરોપી રૂપલાલ પણ ત્યાં પહોંચી ગયો હતો અને બુદ્ધિલાલને ઘેરે લઈ ગયો હતો. ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧ એવો પણ આરોપ મૂકે છે કે પ્રથમ આરોપી રૂપલાલ દ્વારા તેની સાથે ગંભીર દુર્વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો હતો. આ ઘટના રૂપલાલના ઘરની નજીક બની હોવાનો આક્ષેપ છે. પોલીસ સમક્ષ ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧ દ્વારા આપવામાં આવેલા એફઆઈના નિવેદન અનુસાર, બુદ્ધિલાલ અને પંચમ વચ્ચે ઝઘડાની પ્રથમ ઘટના બાદ ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧ જુગલ કિશોર અને અન્ય લોકો રૂપલાલના ઘેરે ગયા હતા. જ્યારે તેઓ રૂપલાલના ઘેરે પહોંચ્યા ત્યારે આરોપીઓએ ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧ જુગલ કિશોર અને અન્ય લોકો પર હુમલો કરવાનું શરૂ કર્યું. ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૨ ગુલાબે નિવેદન આપ્યું છે કે તેનું ઘર ઘટના સ્થળથી લગભગ અડધો માઈલ દૂર આવેલું છે. તે ચોક્કસ છે કે તે ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧ અને અન્ય લોકો સાથે આરોપીના ઘેરે તેમની સાથે ઝઘડો કરવાના ઈરાદાથી આવ્યો હશે અને ત્યાં હુમલો અને વળતો હુમલો થયો હતો અને તે ઘટનામાં ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧, ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૨ અને મૃતક શેર સિંહને

ઈજાઓ થઈ હતી. એ નોંધવું પણ યોગ્ય છે કે એફ. આઈ. ના નિવેદનમાં, ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧ એ જણાવ્યું નથી કે અપીલકર્તાએ મૃતક શેર સિંહને તેના માથા પર કોઈ ઈજા પહોંચાડી હતી. એફ. આઈ. ના નિવેદનમાં માત્ર એટલું જ કહેવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તા આઢાએ શેર સિંહ અરની પાંસળી પર લાઠી પ્રહાર કર્યો હતો. તેના પરિણામે શેરસિંહ નીચે બેસી ગયા અને બાદમાં મૃત્યુ પામ્યા.અન્ય આરોપીઓ પણ લાઠીઓથી સજ્જ હતા. એવા પુરાવા પણ છે કે સંપૂર્ણ અંધારું હતું અને ઈજાઓ કોણે કરી હતી તે જોવાનું શક્ય ન હતું.ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૨એ તેની કોસ-એક્ઝામિનેશનમાં સ્વીકાર્યું હતું કે જ્યારે તે તેના ઘરથી ઘટના સ્થળે ગયો ત્યારે અંધારું હતું. ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૪એ કોસ-એક્ઝામિનેશનમાં પણ સ્વીકાર્યું હતું કે સંપૂર્ણ અંધારું હતું અને તે તેમાંથી માત્ર થોડાકને જ ઓળખી શક્યો હતો.

મૃતક શેર સિંહ વિરુદ્ધ અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલા હુમલાની વિગતોનો ઉદ્દેશ કરવામાં ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી-૧ની નિષ્ફળતાને ધ્યાનમાં રાખીને અને એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે સમગ્ર ઘટના લોકોના બે જૂથો વચ્ચેના ઝઘડાને પગલે બની હતી અને અપીલકર્તાનો શેર સિંહના મૃત્યુનું કારણ બનવાનો કોઈ ઇરાદાપૂર્વકનો ઇરાદો નહોતો, અમે નથી માનતા કે અપીલકર્તા સામે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ ગુનો બન્યો હતો. આ ઘટના બે જૂથો વચ્ચે અચાનક થયેલા ઝઘડાનું પરિણામ હતી અને તે ઝપાઝપીમાં અપીલકર્તાએ લાઠીનો ઉપયોગ કર્યો હોવો જોઈએ, જેના કારણે શેર સિંહને ઈજા થઈ હતી, જેના પરિણામે આખરે તેનું મૃત્યુ થયું હતું. તે પૃષ્ઠભૂમિમાં એવું માનવું મુશ્કેલ છે કે અપીલકર્તાએ હત્યાનો ગુનો કરેલ હતો. આ ગુનો માત્ર ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૪

ભાગ ૨ હેઠળ આવશે. તેથી, અમે અપીલકર્તાને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળ દંડનીય ગુના માટે દોષિત ઠેરવીએ છીએ.

અમને કહેવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તા સેશન્સ કોર્ટના ચુકાદાની તારીખથી જેલની સજા ભોગવી રહ્યો છે, જે ૨૮.૯.૧૯૮૮ પર જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી, અમે માનીએ છીએ કે અપીલકર્તા દ્વારા પહેલેથી જ પસાર કરવામાં આવેલી સજા ન્યાયના ઉદ્દેશોને પહોંચી વળવા માટે પૂરતી છે. કેસના સંજોગોમાં, રૂપલાલના પુત્ર અપીલકર્તા અધાને અન્ય કોઈ કેસમાં જરૂર ન પડે તો તાત્કાલિક મુક્ત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. અપીલને તે મુજબ મંજૂરી આપવામાં આવશે.

વી. એસ. એસ.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.